

Katowice, 30 października 2019 r.

Dr hab. Marek Mazur
Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej
Uniwersytet Śląski

**Ocena dorobku naukowego oraz recenzja osiągnięcia naukowego dr Marzeny Cichosz
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie
nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce**

Dr Marzena Cichosz w 2001 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie rozprawy zatytułowanej *Kreacja i autokreacja wizerunku polityka. Na przykładzie wyborów prezydenckich w III Rzeczypospolitej* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Antoszewskiego. Od początku swojej akademickiej pracy dr M. Cichosz jest związana z Uniwersytetem Wrocławskim. Od 2001 roku jest zatrudniona jako adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego. W latach 2006-2011, również jako adiunkt, pracowała w Wyższej Szkole Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu.

Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym dr Marzeny Cichosz w rozumieniu przepisów obowiązującego prawa (art. 16 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2003 roku /Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm./) jest cykl publikacji powiązanych tematycznie zatytułowany *Strategie zbiorowych i indywidualnych aktorów politycznych na polskim rynku wyborczym*.

Na cykl składa się czternaście artykułów autorstwa Habilitantki opublikowanych w pracach zbiorowych. Dwie z tych prac stanowią rozdziały w monografiach, które Habilitantka współredagowała (*Czterobarwne układanki. Podsumowanie strategii podmiotów politycznych w wyborach do sejmików w 2010 r.*, w: R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska, /red./, *Gra o regiony. Wybory do sejmików wojewódzkich w 2010 r.*, Uniwersytet Wrocławski, Wydawnictwo Remar, Wrocław 2013, s. 313-330; *Pozycjonowanie oferty na rynku politycznym*, w: M. Cichosz, D. Skrzypiński, /red./, *Segmentacja, targeting, pozycjonowanie na rynku politycznym*, Towarzystwo Edukacji Obywatelskiej, Wrocław, s.129-144), pozostałe

weszły w skład politologicznych opracowań, dotyczących rywalizacji wyborczej oraz zagadnień związanych z komunikowaniem politycznym.

Autorka podzieliła zebrane w cyklu artykuły na trzy segmenty: 1) *Wprowadzenie teoretyczne*; 2) *Aktorzy zbiorowi na rynku wyborczym*; 3) *Politycy na rynku wyborczym, czyli o personalizacji kampanii wyborczej*. W pierwszej części (3 artykuły) oraz w starannie przygotowanym autoreferacie znaleźć można omówienie wyjściowych koncepcji teoretycznych (m.in. teoria racjonalnego wyboru, perspektywa marketingowa w analizie zachowań podmiotów politycznych, koncepcje: barier dostępu do rynku politycznego, amerykańskiej i profesjonalizacji kampanii wyborczych) oraz definicje istotnych dla badań Habilitantki pojęć (m.in. rynek polityczny, triada marketingowa, wizerunek polityczny, pozycjonowanie oferty wyborczej), a także określenie celów badawczych i wskazanie podstawowych hipotez pracy.

Część II (5 artykułów) i część III (6 artykułów) cyklu składają się z analiz strategii wyborczych zbiorowych i indywidualnych aktorów politycznych. Podkreślić należy wieloaspektowość studiów (badania dotyczyły szerokiego spektrum czynników wpływających na strategie podmiotów politycznych oraz wielu wymiarów treści decyzji strategicznych) i ich zróżnicowanie pod kątem typu elekcji (z wyraźną przewagą wyborów samorządowych - 6 artykułów) oraz typu podmiotu politycznego (partyjne oraz niepartyjne komitety wyborcze).

Zaproponowana kompozycja i struktura podziału treści nie budzi zastrzeżeń. Całość stanowi dość spójne tematycznie, choć wielowątkowe opracowanie dotyczące aktualnej i ważnej dla nauk politycznych problematyki naukowej.

Wyróżnić należy dwa podstawowe cele naukowe realizowane w cyklu: 1) weryfikacja przydatności koncepcji i kategorii marketingowych w analizie strategii wyborczych polskich podmiotów politycznych; 2) określenie uwarunkowań wpływających na kształt strategii wyborczych oraz analiza treści decyzji strategicznych podmiotów zbiorowych i indywidualnych, zaangażowanych w rywalizację wyborczą w różnego typu elekcjach.

Dr Cichosz nawiązuje do rozwijanego intensywnie od lat 80. XX w. nurtu badań strategii wyborczych w ujęciu marketingu politycznego. Potrzeba tego typu dociekań, nierzadko eksploracji naukowych wynika z funkcjonalnej i strukturalnej transformacji rywalizacji politycznej, związanej ze zmianami w otoczeniu kampanii wyborczych. Studia modernizacji, amerykańskiej, a także profesjonalizacji kampanii wyborczych, uwzględniające proces ich marketyzacji wyrażają metodologiczne i epistemologiczne poszukiwania badaczy (takich jak Dennis Kavannah, Lynda Kaid, Pippa Norris, Phillip Maarek, Bruce Newman, by wymienić

kilkoro z tych, do których odwołuje się Habilitantka) w celu poprawy jakości badań, ich trafności i rzetelności w wymiarze struktury organizacyjnej kampanii oraz na płaszczyźnie koncepcji strategicznych implementowanych w ramach wyborczej konkurencji.

Zasadność stosowania marketingowych ujęć teoretyczno-metodologicznych nie jest zwykle negowana w środowisku badaczy kampanii wyborczych. Dyskusja dotyczy sposobu ich aplikacji oraz związanych z ich stosowaniem ograniczeń metodologicznych. Ważnym wyzwaniem jest tutaj wypracowanie koncepcji badawczych wraz ze stosowaną siatką pojęć, które uwzględniają szczególne uwarunkowania wymiany na rynku wyborczym oraz twórczo łączą metodologię dotychczasowych badań politologicznych oraz wiedzę zdobytą na ich podstawie z adekwatnymi podejściami i ustaleniami z innych nauk.

Lektura cyklu tematycznego dr Marzeny Cichosz uprawnia do stwierdzenia, że należy Ona do grona badaczy, którzy te wyzwanie podejmują i na zadowalającym poziomie się z niego wywiązują. Świadczy o tym merytoryczna jakość studiów konceptualizacyjnych oraz propozycji marketingowych modeli analitycznych. Autorka w badaniach strategii wyborczych nie traci z pola widzenia unikatowości rynku politycznego, jego większej w porównaniu z komercyjnym odpowiednikiem złożoności w ujęciu liczby czynników kształtujących zachowania podmiotów rynkowych i ich wzajemnego oddziaływania. Podkreślam ten fakt, ponieważ dość często w podobnych analizach obserwować można aplikację koncepcji i kategorii marketingowych bez wystarczającego uwzględnienia specyfiki metody i studiowanej materii.

Sposób projektowania badań oraz ich realizacji pokazuje ponadto, że Habilitantka integrując w sposób oryginalny politologiczny warsztat naukowy z metodami zapożyczonymi z nauk ekonomicznych oraz nauk o zarządzaniu rozwija pole badań nad strategiami wyborczymi. Za ilustrację tego stwierdzenia posłużyć mogą dwie proponowane i testowane przez Autorkę koncepcje: barier dostępu do rynku oraz ról rynkowych w powiązaniu z typologią pozycjonowania oferty wyborczej (podstawy tych podejść pomieszczone są w trzech artykułach: *Barier dostępu do rynku politycznego w Polsce*, w: K. Kowalczyk, /red./, *Partie i systemy partyjne III RP*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2011, s. 291-306; *Pozycjonowanie oferty na rynku...*op. cit. oraz: *Pozycjonowanie wyborczej oferty partii politycznych jako mechanizm strategiczny*, w: R. Alberski, R. Solarz, /red./, *Wybory do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku w okręgu dolnośląsko-opolskim. Uwarunkowania kształtowania strategii wyborczych*, Wydawnictwo UWr, Wrocław 2011, s. 85-106).

Pierwsza z nich nie tylko umożliwia identyfikację i systematyzację czynników (m.in. podział na bariery bezwzględne oraz względne), które powinny być ujęte w analizach

strategicznych aktywności partii politycznych, ale istotnie ułatwia wyjście poza prostą deskrypcję w kierunku badania dynamiki relacji i zależności między elementami kształtującymi arenę wyborczą w systemie partyjnym. Podkreślić warto trafne akcentowanie w tym badawczym podejściu klasycznej perspektywy analizy systemu partyjnego Richarda Katza i Petera Maira (model partii kartelu). Należy dodać, że kierowany przez Habilitantkę projekt studiów w ramach koncepcji barier dostępu do rynku uzyskał w 2008 r. finansowanie z Komitetu Badań Naukowych (tytuł projektu „Bariery dostępu do rynku politycznego w Polsce”).

Koncepcja ról rynkowych wespół z kategorią pozycjonowania ofert wyborczych także skutkuje przedstawieniem wartościowych dla badań kampanii wyborczych ram analitycznych. Są one pomocne w opisie i interpretacji związków między pozycją wyjściową konkurujących podmiotów, a kształtem ich decyzji strategicznych dotyczących przesłania wyborczego i wizerunku. Doceniam także fakt, że dr M. Cichosz wychodzi w typologizacji pozycjonowania poza standardowe schematy i utarte sposoby myślenia o tej metodzie, odwołując się choćby do podejścia Youngme Moon. Dowodzi to świadomości metodologicznej Habilitantki i umiejętności uniknięcia niektórych nadmiernych uproszczeń wpisanych w marketingowe pojęcia, których stosowanie bardziej służyć ma podniesieniu kampanijnej efektywności (pod hasłem unaukowania kampanii), aniżeli refleksji nad praktyką polityczną. Jestem przekonany ponadto o dużej przydatności tego ujęcia w dyskusjach na temat definiowania tożsamości partii politycznych przez nie same w warunkach kampanii permanentnej - m.in. ich ideologicznej elastyczności określanej mianem ideologii sytuacyjnej oraz personalizacji polityki.

Także drugi cel badań zaprezentowanych w cyklu, związany z określeniem uwarunkowań i kształtu decyzji strategicznych w warunkach wyborczych został w mojej ocenie osiągnięty.

Nie mam zastrzeżeń do doboru metod w tych badaniach. Habilitantka gros swoich konkluzji formułuje na podstawie analizy historycznej, analizy porównawczej, analizy instytucjonalno-prawnej oraz analizy istniejących danych statystycznych. W studiach przypadków szeroko korzysta również z analizy zawartości treści materiałów wyborczych (głównie w ujęciu jakościowym).

Dzięki odpowiedniej dyscyplinie metodologicznej, a także dokonanej w duchu interdyscyplinarnego podejścia konceptualizacji i operacjonalizacji wielu istotnych w studiach wyborczych kategorii i pojęć Habilitantka wnika w złożony układ uwarunkowań strategii wyborczych na tyle, aby ustalić i opisać ważne determinanty decyzji strategicznych. Wnikliwie rekonstruuje cele strategiczne aktorów politycznych i krytycznie omawia

stosowane przez nich środki, co ważne, uwzględniając ich szerokie spectrum - poczynając od wielowymiarowo definiowanej oferty wyborczej dostosowywanej do określonych segmentów elektoratu, przez techniki komunikacyjne wynikające z planu budowania relacji z interesariuszami na rynku, po szeroko rozumiany język kampanii (jego wybrane aspekty werbalne i wizualne). Prace te dowodzą dużych zdolności analitycznych Autorki.

Ze względu na warsztat badań oraz jakość i nowatorski charakter ustaleń na pozytywne wyróżnienie zasługują artykuły dotyczące strategii dolnośląskich aktorów politycznych w wyborach samorządowych (*Strategie aktorów politycznych i organizacja kampanii przed wyborami samorządowymi w 2006 r.*, w: R. Alberski, /red./, *Wybory samorządowe na Dolnym Śląsku w 2006 r. Wzorce rywalizacji w lokalnych systemach politycznych*; Wydawnictwo Profil, Wrocław 2008, s. 111-156; *Strategie wyborcze w kampanii samorządowej w 2010 roku*, w: D. Skrzypiński, /red./, *Rywalizacja o prezydenturę w miastach Dolnego Śląska*, Wydawnictwo Marina, Wrocław 2012, s. 175-216; *Czterobarwne układanki...op.cit.*) oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego (*Pozycjonowanie wyborczej oferty partii politycznych...op.cit.*). Bardzo dobre wyniki dla oceny profesjonalizacji kampanii samorządowych w ujęciu porównawczym oraz ewaluacji stopnia profesjonalizacji w wyborach do PE przyniosło zastosowanie metody wywiadów indywidualnych z przedstawicielami sztabów wyborczych. Takie badania pogłębiają charakterystykę procedur przygotowania strategii i procesów decyzyjnych przebiegających „za zamkniętymi drzwiami”, m.in. dotyczących źródeł i treści informacji podmiotów politycznych, roli zewnętrznych ekspertów w kampanii, źródeł finansowania komitetów wyborczych, percepcji mechanizmów rynku politycznego i podmiotów konkurencyjnych przez decydentów w sztabach wyborczych.

Obok pokazania tego, co udało się zrealizować w omawianym cyklu, nałożone na mnie obowiązki recenzenta wymagają również wskazania niektórych słabszych stron omawianych artykułów. Na wstępie zgłaszam uwagę dotyczącą warstwy teoretycznej zbioru, w której zbyt mało uwagi poświęcono modelom socjopsychologicznym zachowań wyborczych w kontekście różnicowania strategicznych planów partii i kandydatów. Nie neguję tym samym zasadności wyboru przez Autorkę bazowego paradygmatu badawczego (teorii racjonalnego wyboru), ale zwracam uwagę na pominięcie szerszej dyskusji na temat jego ograniczeń, uwzględniającej przykładowo pytanie o stabilność rynku wyborczego i jego zmienialność pod wpływem działań strategicznych, czy kwestię proporcji w ofertach wyborczych polityki konkretnej (w rozumieniu propozycji rozwiązania realnych problemów wyborców) i polityki symbolicznej. Przy czym podkreślić muszę jeszcze raz, że moja krytyka dotyczy bardziej

teoretycznego zaplecza badań, aniżeli ich strony empirycznej. Habilitantka pokazuje w analizach, że potrafi wyjść poza ramy założeń strategicznych typowych dla modelu A. Downsa - np. w badaniu wizerunków z podkreśleniem roli mitów w narracji politycznej w artykule: *Przemiana w herosa. Kreowanie wizerunków polskich polityków*, w: A. Kasińska-Metryka, M. Gołoś, /red./, *Mity i stereotypy w polityce. Przeszłość i teraźniejszość*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2010, s. 365-377.

Pewien niedosyt budzi również potraktowanie strukturalnego wymiaru profesjonalizacji kampanii wyborczych, związanego przecież ściśle z kształtowaniem marketingowych strategii. Asymetria objawiająca się koncentracją Autorki na aspektach komunikacyjnych (wizerunkowych) kosztem nakreślenia nieco szerszego tła (zwłaszcza społecznego i technologicznego), a także charakterystyki, transformacji organizacyjnej partii i kampanii jest w mojej ocenie zbyt duża. W studiach empirycznych konsekwencje tego podejścia widać przykładowo w części trzeciej zbioru w dość jednowymiarowym definiowaniu personalizacji kampanii wyborczych.

Ostatnia uwaga, a raczej pytanie, dotyczy okresu badań i wyboru analizowanych elekcji. Zastanawiam się nad przyczynami nieuwzględnienia w studiach kampanii parlamentarnej oraz prezydenckiej z 2015 r. Podnoszę tę kwestię nie tylko z powodu wrażenie chronologicznego niedomknięcia zbioru analiz w recenzowanym w 2019 roku cyklu, ale przede wszystkim ze względu na fakt, że te elekcje stanowiły świetną okazję do wykorzystania perspektywy badawczej Habilitantki w analizie takich problemów, jak wpływ ordynacji wyborczej na strukturę rywalizacji, czy rozwój koncepcyjny marketingowych strategii niektórych partii politycznych (pozycjonowanie innowacyjne, a także personalny rebranding).

Reasumując powyższe uwagi, stwierdzam, że osiągnięcie naukowe dr Marzeny Cichosz, mimo sygnalizowanych mankamentów, zasługuje na ocenę pozytywną. Habilitantka stosując w sposób oryginalny interdyscyplinarne podejście w zrealizowanych badaniach empirycznych przyczynia się do poszerzenia horyzontów badań politologicznych. Jej studia obfitują w cenne dla praktyki badań uwarunkowań strategii aktorów politycznych i ich treści wnioski, ale przede wszystkim stanowią ważny krok na drodze doskonalenia teoretyczno-metodologicznego warsztatu badań strategii wyborczych w Polsce. W związku z powyższym uznaję recenzowany cykl tematyczny za znaczny wkład Habilitantki w rozwój nauk o polityce.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Pozostały dorobek naukowy dr Marzeny Cichosz pod względem ilościowym należy ocenić pozytywnie. Tworzy go 8 monografii (jedna monografia autorska /przygotowana na podstawie doktoratu: *(Auto)kreacja wizerunku polityka na przykładzie wyborów prezydenckich w III RP*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2003, s. 272/, jedna wieloautorska oraz sześć współredagowanych monografii wieloautorskich) i 38 artykułów (25 artykułów jednoautorskich oraz 13 artykułów dwuautorskich), z których 6 ukazało się w czasopiśmie naukowych, a 32 w monografiach. Ponadto Habilitantka jest autorką 67 haseł tematycznych w leksykonach (62 hasła w *Leksykonie marketingu politycznego* /A. Kasińska-Metryka, R. Wiszniowski, /red./, Wydawnictwo Uniwersytetu J. Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2014/ oraz 5 haseł w *Leksykonie polskich partii politycznych* /R. Głajcar, A. Turska-Kawa, W. Wojtasik, /red./, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2017/).

Można wskazać dwa podstawowe obszary w studiach Habilitantki. Gros opracowań stanowią studia wyborcze, które łączy chęć wielowymiarowej analizy rynku wyborczego, który Habilitantka rozumie jako przestrzeń, na której toczy się rywalizacja polityczna i przeprowadzane są transakcje polityczne. W skład tego zbioru wchodzi:

- analizy kampanii wyborczych aktorów politycznych na różnych szczeblach rywalizacji (ze szczególnym uwzględnieniem: wyborów do sejmików województw, wyborów prezydenckich w dolnośląskich miastach oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego);
- studia wybranych aspektów zachowań strategicznych aktorów politycznych (z naciskiem na zjawisko reklamy negatywnej oraz pozycjonowanie ofert wyborczych);
- opracowania dotyczące zasad prawa wyborczego i jego konsekwencji na wybranych do analizy rynkach oraz w kontekście reprezentacji kobiet na rynku wyborczym;
- omówienia metod i analiz diagnostyki rynku politycznego;
- artykuły traktujące o aktywności młodych ludzi na rynku wyborczym oraz segmentacji elektoratu w oparciu o kryterium stylu życia;
- prace dotyczące rekrutacji regionalnych elit na przykładzie wyborów do sejmików województw.

Drugi obszar zainteresowań naukowych Habilitantki dotyczy systemów politycznych państw Europy Środkowo-Wschodniej, analizowanych przede wszystkim pod kątem przebiegu i efektów procesu demokratyzacji i konsolidacji demokracji oraz systemów państw Europy Środkowej i Południowej z podkreśleniem zagadnień związanych z charakterystyką partii i systemów partyjnych (m.in. Czech, Serbii i Chorwacji). Autorka szeroko korzysta w

tych badaniach z analizy systemowej, analizy historycznej, analizy behawioralnej oraz analizy instytucjonalno-prawnej.

Dorobek naukowy w każdym z tych nurtów badawczych oceniam wysoko od strony merytorycznej oraz metodologicznej. Mocną stroną dorobku stanowią prace naukowe oparte na analizach empirycznych. Ich jakość, w tym warsztatowa rzetelność, przekłada się na oryginalne ustalenia i rozwiązania podnoszonych problemów naukowych.

W studiach wyborczych Habilitantka przedstawia się jako badaczka konsekwentnie rozwijająca własny warsztat metodologiczno-teoretyczny oraz pogłębiająca refleksję naukową nad zachowaniami aktorów politycznych na rynku wyborczym. Jej kompetentne i wszechstronne analizy rynku wyborczego wyznaczają przydatny standard badań tego typu w Polsce. Co ważne, obok koncentracji na strategicznym wymiarze rywalizacji Autorka nie rezygnuje z poszukiwania nowych, ważnych w ujęciu rynkowej konkurencji kwestii. Intersującym przykładem takiej naukowej witalności są badania rekrutacji regionalnych elit politycznych (np. Marzena Cichosz, Adam Starzyk, *Przyszli władcy regionów. Rzecz o kandydatach w wyborach do sejmików województw w 2014 r.*, w: R. Alberski, M. Cichosz, /red./, *Gra o regiony 2014. Wybory do sejmików województw*, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017).

W kontekście rozwoju naukowego dr Marzeny Cichosz koniecznie podnieść trzeba Jej zaangażowanie w prace dwóch zespołów badawczych. Pierwszy z nich, składający się z uczonych Uniwersytetu Wrocławskiego koncentrował się na opisie i wyjaśnieniu procesów rywalizacji w wybranych elekcjach samorządowych i europejskich w latach 2002-2010. Celem drugiego, międzyuczelnianego zespołu naukowego było (i jest nadal, jak deklaruje Habilitantka) badanie wyborów do sejmików województw z zastosowaniem podejścia porównawczego pod kątem regionalnej specyfiki elekcji. Dr M. Cichosz pełniła/i w tych zespołach ważną rolę opracowując koncepcję metodologiczną badań oraz organizując i koordynując pracę zespołu badawczego. Publikacyjne efekty prac tych zespołów w postaci kilku monografii są przykładem dobrze przemyślanej koncepcyjnie i konsekwentnie udoskonalanej, solidnej pracy akademickiej. Habilitantka jest współautorką jednej z nich (R. Alberski, A. Antoszewski, M. Cichosz, A. Ferens, H. Lisicka, D. Skrzypiński, R. Solarz, *Wybory samorządowe do rad gmin w 2002 r. w województwie dolnośląskim*, Wydawnictwo Prawo Ochrony Środowiska, Wrocław, s. 182) oraz współredaktorką kolejnych trzech (m.in. R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska, /red./, *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw w 2010 r.*, Uniwersytet Wrocławski, Wydawnictwo Rema, Wrocław 2013). O jakości tych projektów może dodatkowo świadczyć fakt, że realizowane były z

dofinansowaniem Komitetu Badań Naukowych, Narodowego Centrum Nauki oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w sumie Habilitantka partycypowała w 6 grantach).

Pośród badań systemów politycznych chciałbym szczególnie wyróżnić dwie prace. Pierwsza z nich (M. Cichosz, *Transformacja demokratyczna - przyczyn, przebieg i efekty procesu*, w: A. Antoszewski, /red./, *Systemy polityczne Europy Środkowej i Wschodniej w perspektywie porównawczej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006, s. 35-66) ilustruje dobre efekty krytycznych studiów literatury oraz dowodzi, że Habilitantka swobodnie prowadzi dyskusję teoretyczną. Na przykładzie artykułu o instytucji rzecznika praw obywatelskich (Marzena Cichosz, *Instytucja rzecznika praw obywatelskich w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, w: A. Florczak, B. Bolechów, /red./, *Prawa Człowieka w systemie prawa krajowego*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006, s. 93-119) warto natomiast podkreślić metodologiczną kompetencję Autorki w zakresie wymagających dużego nakładu pracy oraz wiedzy badań porównawczych w ujęciu międzynarodowym.

O publikacyjnej aktywności Habilitantki dobrze świadczy wartość mierników cytowalności (liczba cytowań według indeksu Google Scholar: 201 oraz h-indeksu: 7), która, biorąc pod uwagę specyfikę nauk społecznych w Polsce, jest ponadprzeciętnie wysoka.

Poza publikacjami Habilitantki, pozytywnie oceniam również Jej aktywność konferencyjną oraz działania na rzecz umiędzynarodowienia wyników badań. Dr Marzena Cichosz wystąpiła z referatami lub uczestniczyła w dyskusji panelowej podczas dwudziestu trzech krajowych i międzynarodowych konferencji. Wyróżnić można Jej udział w konferencji organizowanej przez Państwowy Uniwersytet w Saint Petersburgu w panelu dyskusyjnym zatytułowanym „25 Years After Communism: Central and Eastern European Media and Journalism in Multi-directional Transition”. Budowaniu naukowych kontaktów międzynarodowych na pewno przysłużyły się dość liczne staże naukowo-dydaktyczne Habilitantki w dobrych europejskich uczelniach realizowane w ramach programów Socrates, Erasmus i Erasmus+. Siedem artykułów dr Cichosz ukazało się w językach obcych (cztery artykuły po angielsku, dwa artykuły po czesku i jeden po ukraińsku). Niewątpliwym osiągnięciem w tym zakresie jest Jej publikacja *What's the Right Kick-off to a Good Finish. Polish Political Parties and Their Strategies in the 2014 European Parliament Elections*, w: *Political Communication and European Parliamentary Elections in Times of Crisis*.

Prepectives from Central and South-Eastern Europe, R. Boicu, S. Branca, A. Stefanel, /eds./, Palgrave Macmillan, London 2017 .

Podsumowując ocenę dorobku naukowego dr Marzeny Cichosz, uzasadnienie znajduje opinia, że wykazuje się Ona istotną aktywnością naukową. Decydujące znaczenie dla takiego wniosku ma waga i sposób rozwiązywania problemów naukowych w ewaluowanych publikacjach, oryginalność analiz empirycznych poszerzających wiedzę przedmiotową oraz zaangażowanie Habilitantki w ciekawe i wartościowe dla rozwoju nauk o polityce projekty wymagające współpracy w ramach zespołów badawczych.

Ocena aktywności dydaktyczno-organizacyjnej

Na podstawie przedłożonej przed dr Marzenę Cichosz informacji o osiągnięciach dydaktycznych oraz organizacyjnych i popularyzatorskich uznać należy, że posiada Ona odpowiedni dorobek także w tych dziedzinach.

Habilitantka współtworzyła na kierunku politologii Uniwersytetu Wrocławskiego koncepcję nauczania na specjalności „marketing polityczny” oraz przygotowała koncepcje takich przedmiotów, jak m.in.: Systemy Polityczne Europy Środkowej i Wschodniej, Analiza i diagnostyka rynku politycznego, Kreowanie wizerunku. Co ważne, praca dydaktyczna współgra z zainteresowaniami i publikacjami naukowymi Habilitantki, co powinno przekładać się na jej wysoką jakość. W latach 2012 - 2018 była promotorką 30 prac licencjackich oraz promotorką pomocniczą dwóch rozpraw doktorskich.

Dr M. Cichosz podejmowała także trud recenzyjny (9 recenzji) współpracując z trzema polskimi czasopismami naukowymi oraz wydawnictwem Palgrave Macmillan.

Poziom aktywności organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitantki oceniam jako wyróżniający, zważywszy Jej udział w komitetach organizacyjnych 9 konferencji naukowych, fakt, że organizowała i kierowała Zamiejscowym Ośrodkiem Dydaktycznym Instytutu Politologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego w Milczu w latach 2004-2012, a także jej zaangażowanie w wiele wydarzeń promujących naukę, z których wyróżnić można trzy edycje konkursu dla studentów „Praktyka czyni Mistrza” oraz seminaria z udziałem dolnośląskich samorządowców, na których dyskutowano wyniki badań wyborów samorządowych. Nie bez znaczenia dla oceny powyższego dorobku Habilitantki jest fakt otrzymania przez Nią czterokrotnie nagrody Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za pracę organizacyjną.

Ocena końcowa

Reasumując powyższą ocenę, biorąc pod uwagę osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitantki w dyscyplinie nauki o polityce, tworzone zespoły badawcze i realizowane w ich ramach projekty, dorobek dydaktyczny oraz aktywność organizacyjną i działania popularyzujące naukę stwierdzam, że istnieją wystarczające podstawy do wyrażenia pozytywnej opinii dotyczącej spełnienia przez nią ustawowych wymogów (Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2003 roku) stawianych osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego. Dr Marzena Cichosz jest w mojej ocenie badaczką przygotowaną do podjęcia samodzielnej pracy naukowej. Przedłożony przez Nią tematyczny cykl artykułów stanowi znaczny wkład Habilitantki w rozwój nauk o polityce w Polsce, a Jej pozostały dorobek naukowy świadczy o tym, że wykazuje się Ona istotną aktywnością naukową. Dlatego wnioskuję o dopuszczenie doktor Marzeny Cichosz do kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego.

